

Marina Crnjak*

**XXV. REDOVITO SAVJETOVANJE
HRVATSKOG UDRUŽENJA ZA KAZNENE
ZNANOSTI I PRAKSU
NOVO HRVATSKO KAZNENO PRAVO I PRAVOSUĐE
PRED VRATIMA EUROPSKE UNIJE – NOVI IZAZOVI
I STARI PROBLEMI U KONTEKSTU DOVRŠENIH
PREGOVORA I (JOŠ UVIJEK) NEDOVRSENE REFORME**

U Opatiji je od 6. do 8. prosinca 2012. održano XXV. redovito savjetovanje Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu pod nazivom *Novo hrvatsko kazneno pravo i pravosuđe pred vratima Europske unije – novi izazovi i stari problemi u kontekstu dovršenih pregovora i (još uvijek) nedovršene reforme*. Kako je savjetovanje održano nepunih mjesec dana prije stupanja na snagu novog Kaznenog zakona, ono je pretežno bilo posvećeno analizi sveobuhvatne reforme kaznenog materijalnog zakonodavstva uz poseban osvrt na ključne konceptijske izmjene i probleme koji bi se, s tim u vezi, mogli pojaviti u praksi nacionalnih sudova. Pored eminentnih pravnih stručnjaka iz područja kaznenog prava, savjetovanju je nazočio i José Luis de la Cuesta, predsjednik Međunarodnog udruženja za kazneno pravo (*AIDP - L'Association Internationale de Droit Penal*), čime je odao priznanje dugogodišnjem uspješnom radu Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu i prepoznao važnost i edukativnu funkciju ovog znanstvenog skupa, kako za teoretičare tako i za praktičare, posebice na pragu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Četvrtak, 6. prosinca 2012.

1. OTVARANJE SAVJETOVANJA

Uvodnom riječju sudionicima Savjetovanja obratio se predsjednik Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu **prof. dr. sc. Davor Derenčinović**, redoviti profesor na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U svom je govoru spomenuo neke specifičnosti savjetovanja smješta-

* Marina Crnjak, mag. iur., znanstvena novakinja na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

jući ga u socijalni kontekst razdoblja recesije koja nije mimoišla ni pravosuđe. Naglasio je da smo svjedoci procesa kontinuiranih reformi ne samo Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku već i sporednih izvora kaznenog materijalnog i procesnog prava, kao i činjenicu da je ovo posljednje savjetovanje prije punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. To samo po sebi nameće mnogobrojne izazove novom vodstvu Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu čije članstvo ima biti izabrano na savjetovanju s obzirom na istek mandata aktualnih članova Predsjedništva, Upravnog i Nadzornog odbora. U konačnici se osvrnuo na rad i razvitak Udruženja podsjetivši da je ovo savjetovanje jubilarno i da je udruženje prepoznato kao organizacija koja okuplja vodeće pravne stručnjake iz područja kaznenog prava, između ostalog, i zbog otvorenog pristupa i različitih oblika suradnje s mnogim drugim organizacijama.

U ime Akademije pravnih znanosti Hrvatske sudionicima skupa obratio se **prof. emer. dr. sc. Željko Horvatić**. Cijeneci posebno činjenicu da je skupu nazočio predsjednik Međunarodnog udruženja za kazneno pravo – José Luis de la Cuesta, podsjetio je na početke Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu koje je još i prije međunarodnopravnog priznanja Republike Hrvatske postalo sastavnicom Međunarodnog udruženja za kazneno pravo kao prvo takvo udruženje s područja bivše Jugoslavije. Upustio se nakon toga u kritičku analizu naziva ovogodišnjeg savjetovanja apostrofirajući prije svega značaj reformi koje svojim sadržajem trebaju težiti ostvarenju cilja kaznenog materijalnog i procesnog prava, a ne biti prigodno vezane uz određeni trenutak kolektivne povijesti kao što je ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Istaknuo je da svaka reforma implicira i određeni stupanj pravne nesigurnosti te da su reforme kao takve prihvatljive samo onda kada u sukobu između pravne nesigurnosti građana i pravne nesigurnosti potencijalnih počinitelja teških kaznenih djela preteže pravna nesigurnost potonjih. Prepoznao je to kao cilj kojemu trebaju težiti zakonodavna i izvršna vlast – da pravna nesigurnost građana zbog pojačane produkcije zakona i čestih izmjena tih istih zakonskih tekstova bude manja od pravne nesigurnosti počinitelja kaznenih djela kao što su korupcija, organizirani kriminal, nasilje u obitelji i slično. Dodatno, izrazio je želju za uspješnim radom savjetovanja i istaknuo je didaktički značaj Hrvatskog ljetopisa za kazneno pravo i praksu kao neizostavnog sredstva pri rješavanju nedoumica i pravnih pitanja iz područja kaznenog prava.

Potom se, u ime predsjednice Ustavnog suda Republike Hrvatske Jasne Omejec, sudionicima skupa obratio sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske i počasni predsjednik Udruženja **akademik Davor Krapac**. Prenio je pozdrave predsjednice i sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske uz želje za plodonosan rad savjetovanja. U svom je govoru upozorio na to da Ustavni sud RH u obavljanju funkcije čuvara ustavnosti i zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda nerijetko dolazi u priliku odlučivati o pitanjima vezanim uz kazneno pravo,

zbog čega smo danas svjedoci pojave konstitucionalizacije kaznenog materijalnog, procesnog i izvršnog prava. Kruna tog procesa je odluka Ustavnog suda U-I-448/2009 od 19. srpnja 2012. o suglasnosti Zakona o kaznenom postupku s Ustavom RH. Identificirao je tri glavna područja očekivane zakonodavne intervencije s obzirom na obveze koje su zakonopiscu nametnute tom odlukom: uklanjanje strukturalnih manjkavosti u prethodnom postupku, uređenje djelotvornog pravnog sredstva protiv odugovlačenja koje dovodi do neučinkovitosti prethodnog postupka te općenito podizanje kvalitete normativnog uređenja kaznenog postupka u skladu s načelom vladavine prava, u dijelu u kojemu ono zahtijeva preciznost i jasnoću reguliranja postupanja pojedinih subjekata koji sudjeluju u kaznenom postupku i pojedinih procesnih instituta. Naglasio je da novi model uređenja kaznenog postupka zahtijeva da se dužna pažnja posveti potrebi uravnoteženja dviju tendencija prisutnih u kaznenom procesnom pravu svih suvremenih država – nastojanju da se osigura učinkovit progon počinitelja kaznenih djela uz istovremeno nastojanje da se na zakonodavnoj i provedbenoj razini osigura djelotvorna obrana, kontradiktornost postupka i jednakost oružja, u skladu s poimanjem okrivljenika kao subjekta pravnih odnosa u kaznenom pravosuđu. U svom je govoru primijetio da uspješno preuzimanje stranih procesnih elemenata u domaći pravni sustav nije determinirano samo motivacijom onih kojima je povjerena provedba tih rješenja u praksi, već je zavisno i od kulturalnih osobitosti sredine u koju se ugrađuju. Zaključno, izrazio je nadu da će rad savjetovanja i rasprave stručnjaka dati odgovarajući doprinos predstojećoj zakonodavnoj reformi kaznenog procesnog prava koja se ima provesti u cilju usklađivanja sa spomenutom odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Pozdravnim govorima pridružio se **José Luis de la Cuesta**, predsjednik Međunarodnog udruženja za kazneno pravo. Obraćajući se skupu čestitao je Udruženju na davdesetpetogodišnjem jubileju kazavši da je održavanje godišnje konferencije Udruženja kroz dvadeset i pet godina pokazatelj respektabilnih organizacijskih sposobnosti, ali i tradicije nastojanja da se pridonese razvoju kaznenopravne teorije i prakse. Posebice je pohvalio upravo koheziju teorije i prakse na kojoj Udruženje sustavno inzistira u pokušajima da se razmjenom ideja i mišljenja razriješe aktualni kaznenopravni problemi i poteškoće. Zaključio je da je bila ispravna odluka uključiti Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu u Međunarodno udruženje za kazneno pravo još davne 1991. godine. Nastavio je s kratkim povijesnim pregledom razvoja Međunarodnog udruženja za kazneno pravo istaknuvši njegovu značajnu ulogu i doprinos razvoju međunarodnog kaznenog prava, primjerice kroz sudjelovanje u nastanku mnogih multilateralnih ugovora kao i ulogu u afirmaciji jurisdikcije međunarodnih kaznenih sudova. Završno je najavio XIX. međunarodni kongres kaznenog prava koji se ima održati u rujnu 2014. godine u Rio de Janeiru, Brazil, pod nazivom: *Information society and penal law*, te je pozvao

sve nazočne da postanu dijelom mreže stručnjaka koju okuplja Međunarodno udruženje za kazneno pravo.

Potom se sudionicima skupa obratio gospodin **Ivo Dujmić**, gradonačelnik grada Opatije, u funkciji izaslanika prof. dr. sc. Ive Josipovića, predsjednika Republike Hrvatske, koji je zbog neodgovornih državnih obveza bio spriječen sudjelovati na savjetovanju, pod čijim se visokim pokroviteljstvom ono održalo. U svom je govoru stavio naglasak na aktualnost tema o kojima se na savjetovanju govori te je kazao da će analize i interpretacije koje na savjetovanju ponude vodeći pravni stručnjaci iz područja kaznenog prava zasigurno pomoći osuvremenjivanju i usklađivanju nacionalnih propisa s pravnim okvirima zemalja članica Europske unije.

Posljednji se sudionicima skupa obratio **Josip Leko**, predsjednik Hrvatskog sabora. Svojim je govorom naglasio važnost uloge sudstva u funkcioniranju ne samo pravosudnog aparata nego i društva u cjelini ustvrdivši da je nezavisnost sudstva *condicio sine qua non* demokratske države. To je posebice važno u svjetlu zakonodavnog stamboda kojemu smo izloženi, ali i skorog pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Izrazio je nadu da će rad savjetovanja biti od pomoći sucima kako bi što uspješnije obnašali odgovorne zadaće koje je društvo pred njih postavilo.

2. IZLAGANJA PRVOG DANA

S izlaganjem referata prvog dana započeo je **prof. dr. sc. Igor Bojanić**, redoviti profesor na Katedri za kaznenopravne znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku. Izlagao je o koncepciji krivnje u novom Kaznenom zakonu, i to na temelju referata koji je napisao u koautorstvu sa **dr. sc. Marinom Mrčelom**, sucem Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Usporedio je novousvojeno legislativno rješenje o koncepciji krivnje s postojećim rješenjem pozdravljajući povrat na tradicionalnu formulaciju načela krivnje koja pretpostavlja krivnju kao temelj za izricanje kazni, a ne, kao do sada, kao formalnu pretpostavku za primjenu svih kaznenopravnih sankcija (*nulla poena sine culpa*). Osvrnuo se i na uvođenje dvaju ispričavajućih razloga: prekoračenje nužne obrane zbog ispričive i jake prepasti i krajnje nužde kao razloga isključenja krivnje. Nakon referata profesora Bojanića uslijedila je argumentirana rasprava o redefiniranju načela krivnje gdje su istaknuti neki prigovori novom zakonodavnom rješenju koji su se u bitnom ticali nepostojanja jasnih granica u sadržaju kazni i sigurnosnih mjera u našem sustavu sankcija kao i problema s kojima će se susretati praktičari, napose suci, primjenjujući kaznenopravne sankcije prema osobama koje nisu krive.

Sljedeće izlaganje održala je **prof. dr. sc. Zlata Đurđević**, predstojnica Katedre za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U svom je referatu komentirala jednu od najznačajnijih odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske u njegovoj dvadesetogodišnjoj tradiciji djelovanja, o neustavnosti Zakona o kaznenom postupku/08 prema Ustavu Republike Hrvatske. Izlaganje je bilo podijeljeno na tri djela. U prvom se dijelu izlaganja prof. Đurđević osvrnula na sam ustavnosudski postupak ističući izazovnu situaciju u kojoj se našao Ustavni sud s obzirom na kompleksnost materije sadržane u Zakonu o kaznenom postupku i njegovu organsku prirodu kao i s obzirom na opsežnost podnesenih prijedloga za ocjenu ustavnosti. Potom je pružila kratak pregled odredaba koje je Ustavni sud proglasio neustavnima i pozitivnih obveza koje je Ustavni sud RH nametnuo zakonodavcu identificirajući kao temeljnu povredu nepoštovanje obveze zakonodavca da osigura takav pravni okvir koji bi istodobno jamčio i učinkovitost u kaznenom progonu i pravičan postupak, a ta obveza za Republiku Hrvatsku proizlazi iz svojstva potpisnice Europske konvencije za zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda odnosno iz članstva u Vijeću Europe. Treći dio referata bio je posvećen za pravne praktičare vjerojatno najaktualnijem i najzanimljivijem pitanju izvršenja i pravnog učinka odluke Ustavnog suda RH, pri čemu je profesorica Đurđević posebno razjasnila implikacije te odluke na kaznene postupke u tijeku. U skladu s navedenim, rasprava koja je uslijedila ticala se većim dijelom upravo pitanja primjene neustavnih zakonskih odredaba u prijelaznom razdoblju, pri čemu među vodećim stručnjacima na području kaznenog prava postoji ovaj konsenzus: iako je jasno da su neustavne odredbe formalno i dalje na snazi, pravosudna tijela dužna su tumačiti postojeće, neustavne zakonske odredbe u duhu temeljnih ustavnopravnih načela.

Mr. sc. Marin Bonačić, asistent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u svom je izlaganju predstavio rad napisan u suradnji s **Markom Rašom**, sucem Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, na temu aktualnih pitanja prekršajnog prava i sudovanja. Autori su u radu problematizirali razgraničenje kaznenih djela i prekršaja u našem pravnom sustavu za koje su ustvrdili da nije dosljedno provedeno. Osvrnuli su se i na veliku reformu prekršajnog zakonodavstva iz 2007. godine uz posebno preispitivanje postavljenih ciljeva i detaljnu analizu uspješnosti provedene zakonodavne reforme. Upravo na temelju te analize autori su mogli identificirati temeljne prepreke ostvarenju zacrtanih ciljeva i ponuditi određena rješenja za poboljšanje učinkovitosti cjelokupnog prekršajnog pravnog sustava s posebnim naglaskom na poboljšanje učinkovitosti sustava izvršenja prekršajnih sankcija.

Tradicionalno večernje predavanje održao je **José Luis de la Cuesta**, predsjednik Međunarodnog udruženja za kazneno pravo, na temu *Principles of recodification and penal reform*. Analizirao je reformu sustava kaznenopravnih sankcija u novom hrvatskom Kaznenom zakonu koji treba stupiti na snagu 1. siječnja 2013., i to sa aspekta općeprihvaćenih načela međunarodnog prava

i različitim rješenja koja su usvojena u poredbenim pravnim sustavima. Vremenski velik dio svog izlaganja posvetio je posebno značajnom načelu kaznenog prava koje igra istaknutu ulogu kada je riječ o izvršenju kaznenopravnih sankcija – načelu zaštite ljudskog dostojanstva. Primijetio je da su sa aspekta potrebe ostvarenja tog načela poseban problem svih zemalja, pa tako i Hrvatske, uvjeti u zatvorima i kaznionicama. Istaknuo je imperativ poduzimanja odgovarajućih mjera s tim u vezi budući da zaštita ljudskog dostojanstva bitno pridonosi resocijalizaciji koja je prepoznata u suvremenim zakonodavstvima jednom od svrha kažnjavanja. Dodatno, kazao je da treba imati na umu ne samo dostojanstvo osuđenika nego i dostojanstvo žrtava i njihove interese kod inkriminacija kriminalnog ponašanja i propisivanja kaznenopravnih sankcija. Drugi dio svog izlaganja posvetio je komparaciji sustava kaznenopravnih sankcija usvojenih u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu s onim usvojenima u španjolskom zakonodavstvu. Posebnu kritiku uputio je dugotrajnim zatvorskim kaznama koje smatra problematičnima upravo sa aspekta humanizacije izvršavanja kaznenopravnih sankcija i spomenute potrebe osiguranja zaštite ljudskog dostojanstva.

Petak, 7. prosinca 2012.

3. IZLAGANJA DRUGOG DANA

Prijepodneva predavanja drugog dana savjetovanja otvorili su **prof. dr. sc. Velinka Grozdanić, doc. dr. sc. Marissabell Škorić i Igor Martinović** s Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Predmet njihova izlaganja bilo je pitanje novog uređenja kaznenih djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja. O aktualnosti tih pitanja govori činjenica da je zakonodavac odlučio kaznenopravnu zaštitu radnika smjestiti u zasebnu glavu Kaznenog zakona, detaljnije urediti postojeća zakonska rješenja i predvidjeti nove inkriminacije radi poboljšanja položaja radnika. Referenti su, ističući nužnost kontinuiranog balansiranja između zaštite radnika i poduzetničke inicijative, nastojali na teorijskoj razini izložiti nova zakonska rješenja, ali i anticipirati probleme koji bi se mogli pojaviti u praksi u vezi s novim inkriminacijama te ponuditi rješenja za navedene probleme.

Dražen Tripalo, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, i **Zoran Burić**, asistent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izlagali su o položaju nebrojivih počinitelja protupravnih djela u svjetlu zakonodavnih izmjena kaznenog materijalnog i procesnog prava. Njihovo je izlaganje bilo konceptijski podijeljeno na dva dijela. U prvom dijelu analizirao se položaj nebrojivih počinitelja s obzirom na redefinirano načelo krivnje koje omogućuje primjenu određenih sigurnosnih mjera i prema neu-

brojivim počiniteljima, dok je drugi dio izlaganja bio posvećen prirodi postupka prema nebrojivim počiniteljima i njihovom položaju u pravosudnom sustavu s posebnim naglaskom na osjetljivost i potrebu pojačane zaštite ove kategorije okrivljenika. Na podlozi sveobuhvatne analize judikature Europskog suda za ljudska prava o pravnoj prirodi postupka prema okrivljenicima s duševnim smetnjama, autori zaključuju da postupak prema okrivljenicima s duševnim smetnjama u hrvatskom pravnom sustavu po svojoj svrsi nije kazneni, ali da je za utvrđivanje počinjenja protupravnog djela i nebrojivosti okrivljene osobe nedvojbeno nadležan kazneni sud koji o tim pitanjima treba rješavati uz odgovarajuću primjenu pravila kaznenog postupka i uz primjenu svih onih jamstava pravičnog postupka iz čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda rezerviranih za kaznene postupke.

Sljedeći je izlagao **prof. dr. sc. Petar Novoselec**, umirovljeni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U svojem je referatu, u suradnji s **Anom Garačić**, sutkinjom Vrhovnog suda Republike Hrvatske, obradio problematiku obvezne primjene blažeg zakona na počinitelje kaznenih djela. Stupanjem na snagu novog Kaznenog zakona, a imajući u vidu načelo obvezne primjene blažeg zakona, neminovno će se u praksi postaviti pitanje koji je od dvaju zakona koji konkuriraju u primjeni blaži za počinitelja. U svom je izlaganju profesor Novoselec utvrdio načela koja predstavljaju smjernice za utvrđivanje blažeg zakona, pojasnio značaj obveze primjene blažeg zakona u slučaju izmjena odredaba općeg djela o pretpostavkama kažnjivosti i o sankcijama kao i u slučaju izmjena odredaba posebnog djela, s naglaskom na problematiku utvrđivanja pravnog kontinuiteta.

Nakon stanke skupu su se obratili **doc. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas**, docentica na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i **Damir Kos**, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Tema njihova izlaganja bila je problematika kumulativnog vođenja kaznenog i prekršajnog postupka u vezi s načelom *ne bis in idem*, a sve potaknuto presudom Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Maresti protiv Hrvatske* gdje je Republika Hrvatska osuđena zbog kršenja čl. 4. Protokola 7. uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Izlagači su na jasan i precizan način obrazložili kriterije kojima se vodi Sud u Strasbourgu kod procjene je li neka zemlja potpisnica Konvencije povrijedila zabranu dvostrukog suđenja odnosno dvostrukog kaznenog progona. Vođeni rezultatima prethodno provedenog istraživanja, izlagači su iznijeli poteškoće s kojima se nacionalni suci suočavaju u tumačenju kriterija postavljenih judikaturom Europskog suda za ljudska prava te su na primjerima kaznenih djela protiv života i tijela, nasilja u obitelji, zlouporabe opojnih droga i kaznenih djela protiv sigurnosti prometa na cestama ponudili praktičarima korisne smjernice za izbjegavanje potencijalnih povreda Konvencije. Rasprava koja je uslijedila otvorila je zanimljivo pitanje može li se postojanje odbijajuće presude u nekoj pravnoj stvari smatrati

procesnom smetnjom u smislu načela *ne bis in idem*. U tom pogledu, referenti su upozorili na praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske koji je, u jednoj svojoj odluci iz 2006. godine, izjednačio odbijajuću presudu donesenu zbog oprosta s oslobođajućom presudom kazavši kako su učinci tih presuda zapravo identični, čime je relativizirao kriterij po kojem samo meritorne presude podrazumijevaju zabranu *ne bis in idem*.

O problematici odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela govorili su **prof. dr. sc. Davor Derenčinović**, profesor na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i **Dragan Novosel**, prvi zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske. Predmet njihova izlaganja bilo je postojeće zakonodavno uređenje odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, uz poseban osvrt na predstojeću novelu Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela iz 2012. godine koja je u zakonodavnoj proceduri. Pored iscrpne analize postojećih zakonskih rješenja, referenti su istaknuli i dva učestala problema u njihovoj praktičnoj primjeni. Prvi se problem odnosi na postavljanje predstavnika pravne osobe u vezi s opterećenjem državnog proračuna jer sudovi, u slučajevima kada nadležna tijela pravne osobe ne odrede sama predstavnika, gotovo uvijek za predstavnike imenuju odvjetnike. Drugi se problem odnosi na izvršenje kazne ukidanja pravne osobe kao najteže sankcije koju predviđa Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, pri čemu su referenti nastojali upozoriti na moguće poteškoće uklapanja zakonodavnog rješenja prema kojem pravna osoba prestaje trenutkom pravomoćnosti sudske odluke donesene u kaznenom postupku u kojemu je prema njoj primijenjena ta kaznena sankcija u postojeći sustav razloga i modaliteta prestanka pravnih osoba koji su predviđeni relevantnim propisima iz područja prava društava.

Sljedeće su izlagale **dr. sc. Dalida Rittossa**, viša asistentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, i **Melita Božičević Grbić**, sutkinja Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Njihovo izlaganje odnosilo se na razvoj maloljetničkog kaznenog prava u Hrvatskoj uz kontinuirano isticanje posebnosti svojstvenih tom sustavu u smislu odgojnog djelovanja primijenjenih sankcija na maloljetne počinitelje kaznenih djela i potrebe da se mehanizmima sustava pridonese njihovu psihosocijalnom razvoju. Upravo s tim u vezi referentice pozdravljaju uvođenje novih posebnih obveza u novi Zakon o sudovima za mladež koji se primjenjuje od 1. rujna 2011., čime je zakonodavac pokazao uvažavanje svih specifičnosti maloljetničke delinkvencije kao i stavljanje naglaska na specijalnopreventivno djelovanje. Dio izlaganja posvećen je samom postupku prema maloljetnicima i najznačajnijim novinama u proceduralnim odredbama ZSM od kojih se posebice ističe dominantna uloga državnog odvjetnika u pripremnom postupku, doduše uz naglašenu kontrolnu funkciju suda.

Zatim su se skupu obratili **Ivan Vukušić**, znanstveni novak – asistent na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, i **mr. sc.**

Šime Pavlović, odvjetnik iz Zadra. Tema njihova izlaganja jest razgraničenje pripremnih radnji i pokušaja u svjetlu predstojećih izmjena Kaznenog zakona za koje je uzor hrvatski zakonodavac pronašao u austrijskom i njemačkom pravu. Autori su u svom izlaganju prikazali postojeću sudsku praksu i načine na koje ona odgovara izazovima razgraničenja između pripremnih radnji i pokušaja napominjući da je, poglavito novija sudska praksa, u skladu s novousvojenim zakonodavnim rješenjem. Ipak, autori su izrazili bojazan da će novi način uređivanja pokušaja kaznenog djela izazvati mnogobrojne poteškoće u praksi u smislu neujednačenih tumačenja pojma neposredno vremenski i prostorno povezane radnje s radnjom iz bića kaznenog djela, ali istovremeno i nadu da će Vrhovni sud Republike Hrvatske biti od pomoći urednim ispunjenjem odgovorne zadaće koja proizlazi iz samog teksta Ustava Republike Hrvatske u pogledu osiguranja jedinstvene primjene zakona.

O reformi sustava kazni u novom Kaznenom zakonu govorili su **prof. dr. sc. Ksenija Turković**, redovita profesorica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, **Aleksandar Maršavelski**, znanstveni novak – asistent na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i **Zdravko Jambrović**, sudac na Županijskom sudu u Zagrebu. U svom izlaganju prvenstveno su se osvrnuli na redefiniranje načela krivnje, čime je u našem pravnom sustavu dosljedno proveden dualistički sustav kaznenopravnih sankcije gdje je krivnja temelj isključivo za izricanje kazni, a ne i za primjenu sigurnosnih mjera. Potom su analizirali povijesno utemeljenje i razloge uvođenja dugotrajne kazne zatvora u trajanju od pedeset godina kao rješenja za sankcioniranje višestrukih počinitelja najtežih kaznenih djela. Prepoznavši aktualnost problema prenapučenosti hrvatskih zatvora i kaznonica, dio izlaganja posvetili su novinama u Kaznenom zakonu koje imaju cilj pridonijeti eliminaciji toga problema, a tiču se širenja primjene alternativnih sankcija, iznimnosti kratkotrajnih zatvorskih kazni i ublažavanja kazne u slučaju nagodbe državnog odvjetnika i okrivljenika. Naposljetku su prikazali najbitnije reformske zahvate u pogledu izricanja novčanih kazni kojima se, prema mišljenju autora, omogućuje konzistentna provedba sustava dnevnih iznosa, što autori pozdravljaju, budući da je na taj način zakonodavac omogućio sucu u svakom konkretnom slučaju individualizaciju novčane kazne. U raspravi koja je uslijedila većina je iznijela pozitivan stav o reformiranom sustavu sankcija, a posebne pohvale iznesene su novom uređenju uvjetnog otpusta – odlučivanje o njemu sada je povjereno sudovima, što implicira višu razinu transparentnosti nego što je to bilo u dotadašnjem sustavu kada je o uvjetnom otpustu odlučivalo povjerenstvo.

Sljedeći izlagači bili su **doc. dr. sc. Matko Pajčić**, docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, i **dr. sc. Laura Valković**, odvjetnica iz Zagreba. U svome izlaganju bavili su se analizom presuda Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske vezanih uz povrede određenih sastavnica prava

na pravičan postupak zajamčenog čl. 6. Konvencije. Posebna je pažnja posvećena pitanju prava na obrazloženu sudsku presudu kao i pitanju pouzdanosti dokaza pribavljenih u kaznenom postupku iz aspekta judikature Europskog suda za ljudska prava. Nakon izlaganja referenta praktičari su upozorili da bi, pored analize presuda Europskog suda za ljudska prava, odgovarajuću pažnju trebalo posvetiti i bogatoj praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske koji u mnogim svojim odlukama razmatra povrede prava iz čl. 29. Ustava Republike Hrvatske koji jamči pravičnost postupka te u određenom smislu pruža jaču zaštitu od one koju osigurava Sud u Strasbourgu.

Usljedio je predavanje **doc. dr. sc. Maje Munivrana Vajda**, docentice na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na temu: Međunarodni zločini prema novom Kaznenom zakonu. Polazišnu točku njezina izlaganja činilo je definiranje pojma međunarodnog zločina, pri čemu je referentica izložila stajalište mnogih pravnih autoriteta iz područja međunarodnog kaznenog prava o tom pitanju. Zaključila je da se međunarodnim zločinom nedvojbeno mogu smatrati samo četiri kaznena djela iz nadležnosti međunarodnih kaznenih sudova (genocid, agresija, zločin protiv čovječnosti i ratni zločini). Imajući u vidu reformu kaznenog zakonodavstva, autorica je naglasila da je, unatoč mnogobrojnim izmjenama u ovom području, u načelu očuvan kontinuitet tipa nepravda u inkriminiranju međunarodnih zločina. Posebice se osvrnula i na novine koje je zakonodavac predvidio vezane uz univerzalno načelo koje se veže uz procesuiranje međunarodnih zločina. Ocijenila je novo uređenje primjene univerzalnog načela pozitivnim s obzirom na to da je zakonodavac uvažio sve prigovore upućene postojećem uređenju koje je omogućavalo preširoku uporabu toga načela, što je u očitoj kontradikciji s njegovim supsidijarnim karakterom.

Sljedeći su se skupu obratili **Danka Hržina**, voditeljica Službe za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima u Ministarstvu pravosuđa, **Marijo Rošić**, voditelj Službe za međunarodnu policijsku suradnju u Upravi kriminalističke policije Ministarstva unutarnjih poslova, i **Ljiljana Stipišić**, sutkinja Županijskog suda u Splitu. U svome izlaganju govorili su o praktičnim aspektima postupka izručenja u Republici Hrvatskoj čije značenje kontinuirano raste s obzirom na porast broja kaznenih djela koja imaju transnacionalnu dimenziju. Temeljnim problemom, uz duljinu trajanja postupka izručenja koja negativno odstupa od europskog prosjeka, vide manjkavost postojećih zakonodavnih rješenja i njihovu neusklađenost s odgovarajućim odredbama Zakona o kaznenom postupku.

Posljednje izlaganje toga dana održali su **Karmen Novak Hrgović**, sutkinja Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, te **Siniša Nikšić**, sudac Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske. Referenti u izlaganju ističu potrebu opsežnog usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s europskom *acquis communautaire*. Posebno su naglasili dužnost sudaca i ostalih subjekata u

pravnom sustavu, koji propise primjenjuju, da vode računa o onim odredbama koje su već unesene u tekstove zakona, a čija je primjena odgođena do trenutka ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, kao i o cjelokupnom europskom pravnom poretku sa svim njegovim načelima i specifičnostima.

Subota, 8. prosinca 2013.

Posljednji dan savjetovanja auditoriju je pružena prilika na tribini postaviti niz pitanja iz raznolikog spektra tema koje su bile predmetom ovogodišnjeg savjetovanja. O uspješnosti održanog savjetovanja najbolje govori činjenica da se posljednjeg dana razvila intenzivna diskusija sudionika o temama o kojima se izlagalo, čime se zapravo potvrdilo kako je organizator savjetovanja – Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu – ispravno prepoznao aktualnosti na području kaznenog materijalnog i procesnog prava uvrstivši ih na dnevni red savjetovanja, čime je omogućilo svima zainteresiranima da prodube svoja znanja iz tih područja te da se u tome dalje usavršavaju.

Savjetovanje su zaključili novoizabrani predsjednik Dražen Tripalo, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, i novoizabrana potpredsjednica prof. dr. sc. Zlata Đurđević, predstojnica Katedre za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zahvalivši svim referentima na izvrsnim izlaganjima, ali i ostalim sudionicima savjetovanja koji su svojim pitanjima i komentarima pridonijeli uspješnom radu savjetovanja.